

WYROK W IMIENIU RZECZYPOSPOLITEJ POLSKIEJ

Dnia 21 stycznia 2025 r.

Sąd Najwyższy w składzie:

SSN Oktawian Nawrot (przewodniczący, sprawozdawca)

SSN Krzysztof Wiak

Radosław Jeż (ławnik Sądu Najwyższego)

w sprawie z powództwa M. Ś.

przeciwko J. B.

o zapłatę,

po rozpoznaniu na posiedzeniu niejawnym w Izbie Kontroli Nadzwyczajnej i Spraw Publicznych w dniu 21 stycznia 2025 r.,

skargi nadzwyczajnej Prokuratora Generalnego od nakazu zapłaty w postępowaniu upominawczym Sądu Rejonowego w Bytomiu z 7 września 2007 r. sygn. VII Nc 3389/07:

- I. uchyla zaskarżony nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym w całości i sprawę przekazuje Sądowi Rejonowemu w Bytomiu do ponownego rozpoznania;**
- II. znosi wzajemnie między stronami koszty postępowania przed Sądem Najwyższym wywołane wniesioną skargą nadzwyczajną.**

UZASADNIENIE

Nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym z 7 września 2007 r. wydanym w sprawie VII Nc 3389/07, Sąd Rejonowy w Bytomiu nakazał J. B. (dalej również: „pozwany”), aby zapłacił M. Ś. (dalej również: „powód”) kwotę 500 zł z umownymi odsetkami w wysokości 20 zł za każdy dzień opóźnienia od dnia 4 sierpnia 2007 r. oraz kwotę 30 zł tytułem kosztów procesu, w terminie dwóch tygodni od doręczenia nakazu albo wniósł w tymże terminie sprzeciw.

Z uzasadnienia pozwu i dołączonych do niego dokumentów wynika, że 4 lipca 2007 r. J. B. zawarł z firmą „O.” „Umowę o pośrednictwo finansowe”, na podstawie której powód zobowiązał się do podjęcia działań prowadzących do zawarcia przez pozwanego umowy o pożyczkę gotówkową. W § 6 umowy strony ustaliły, że wynagrodzeniem powoda za czynności wymienione w § 1 i § 2 umowy jest kwota 500 zł płatna do dnia 3 sierpnia 2007 r. Zgodnie z umową w przypadku niedokonania zapłaty w terminie określonym w § 6 umowy, strony ustalają odsetki umowne. W takim przypadku pozwany zobowiązuje się do zapłaty odsetek umownych w wysokości 20 zł za każdy dzień opóźnienia począwszy od dnia 4 sierpnia 2007 r. do dnia zapłaty. W dniu 4 lipca 2007 r. na dokumencie umowy pozwany złożył dodatkowe oświadczenie, w którym potwierdził wykonanie umowy. Pozwany otrzymał od powoda kwotę 500 zł „do ręki”, którą miał zwrócić do 3 sierpnia 2007 r. Wobec nieuiszczenia przez pozwanego wynagrodzenia powód wystąpił do Sądu Rejonowego w Bytomiu z pozwem o zapłatę.

Pozwany nie wniósł sprzeciwu od nakazu zapłaty. W dniu 12 października 2007 r. Sąd Rejonowy w Bytomiu stwierdził, iż zaskarżony nakaz zapłaty jest prawomocny z dniem 9 października 2007 r.

Skargą nadzwyczajną z 13 października 2023 r., z uwagi na konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej, albowiem wydane orzeczenie doprowadziło do legalizacji nieuczciwych praktyk rynkowych i naruszyło prawa pozwanego jako konsumenta wynikające z Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej i Kodeksu cywilnego, Prokurator Generalny zaskarżył w całości nakaz zapłaty w postępowaniu upominawczym wydany przez Sąd Rejonowy w Bytomiu

Wydział VII Grodzki w dniu 7 września 2007 r., sygn. akt VII Nc 3389/07.
Zaskarżonemu orzeczeniu zarzucił:

1. naruszenie zasad, wolności i praw człowieka i obywatela, określonych w art. 30 i 76 Konstytucji Rzeczypospolitej Polskiej z dnia 2 kwietnia 1997 r. (Dz.U. 1997, Nr 78, poz. 486 ze zm., dalej: „Konstytucja RP”) takich jak godność człowieka i ochrona konsumenta, jako strony słabszej strukturalnie w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi przez orzeczenie nakazem zapłaty w postępowaniu upominawczym wierzytelności wynikającej z zawartej przez J. B. z „O.” M.Ś. umowy o pośrednictwo finansowe z dnia 4 lipca 2007 r. bez zbadania potencjalnie nieuczciwego charakteru zapisów umowy, z którego wynikało zobowiązanie;
2. naruszenie w sposób rażący prawa materialnego tj. przepisów art. 359 § 2¹ k.c., art. 359 § 2² k.c., oraz 359 § 2³ k.c., przez niewłaściwe ich zastosowanie i orzeczenie zgodnie z żądaniem pozwu o obowiązku zapłaty przez J. B. kwoty 500 zł wraz z umownymi odsetkami w wysokości 20 zł za każdy dzień opóźnienia od dnia 4 sierpnia 2007 r., co stanowi 120% w skali miesiąca, podczas gdy wskazane przepisy w brzmieniu obowiązującym zarówno w dacie czynności prawnej, z której wynikał obowiązek zapłaty odsetek umownych, jak i w dacie orzekania przez Sąd, stanowiły, że maksymalna wysokość odsetek wynikająca z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego tj. 24% (w dacie czynności prawnej) i 25% (w dacie orzekania przez Sąd), a jeżeli przekracza tę wysokość to należą się odsetki maksymalne;
3. naruszenie w sposób rażący prawa procesowego, tj. przepisu art. 499 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 2 k.c., przez ich niezastosowanie i uznanie, że umowa o pośrednictwo finansowe, zawarta w dniu 4 lipca 2007 r., pomiędzy J. B. . „O.” M. Ś., jest w całości ważna, pomimo że w § 7 ust. 1 umowy zastrzeżone zostały odsetki umowne „za każdy dzień opóźnienia” w zapłacie zobowiązania w wysokości 20 zł dziennie, czyli 120% miesięcznie i 1460% w stosunku rocznym, a więc o charakterze „lichwiarskim” i obiektywnie nieusprawiedliwione oraz mogące realnie spowodować niemożność wykonania zobowiązania przez dłużnika, podczas gdy ich wysokość, mając na względzie zasadę swobody umów oraz zasady współżycia społecznego, nie mogła być – stosownie do Rozporządzenia Rady Ministrów

z dnia 13 października 2005 r. w sprawie określenia wysokości odsetek ustawowych (Dz.U. 2005, Nr 201, poz. 1662) – wyższa niż 11,5% w stosunku rocznym, a tym samym wydanie nakazu nie było dopuszczalne;

4. rażące naruszenie prawa materialnego, tj. przepisu art. 22¹ k.c., poprzez jego niezastosowanie do pozwanego jako konsumenta, w sytuacji, kiedy z okoliczności sprawy nie wynika, żeby dokonana przez niego czynność prawna – zawarcie z powodem umowy o pośrednictwo finansowe z dnia 4 lipca 2007 r. była związana z działalnością gospodarczą lub zawodową pozwanego.

W oparciu o tak skonstruowane zarzuty skarżący wniósł o uchylenie zaskarżonego nakazu zapłaty w całości i przekazanie sprawy do ponownego rozpoznania Sądowi Rejonowemu w Bytomiu z pozostawieniem temu sądowi rozstrzygnięcia o kosztach postępowania ze skargi nadzwyczajnej.

Sąd Najwyższy zważył, co następuje:

Skarga nadzwyczajna zasługiwała na uwzględnienie.

Przystępując do merytorycznego badania skargi nadzwyczajnej, Sąd Najwyższy ustala, czy doszło do naruszenia którejś z przesłanek szczególnych określonych w art. 89 § 1 pkt 1-3 u.SN i wskazanych w skardze nadzwyczajnej, a jeśli tak, to czy w celu zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej konieczne jest uwzględnienie skargi nadzwyczajnej. *A contrario* samo naruszenie zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej nie stanowi racji wystarczającej dla usunięcia z obrotu prawnego zaskarżonego orzeczenia. Konstruując art. 89 § 1 u.SN ustawodawca posłużył się zwrotem „o ile”, który uniemożliwia realizację zasadniczego celu instrumentu jakim jest skarga nadzwyczajna, bez zaistnienia okoliczności wskazanych w przesłankach szczególnych, nawet jeśli za powyższym przemawiałyby fundamentalne racje aksjologiczne związane z istotą demokratycznego państwa prawnego.

Ponadto, stosownie do art. 115 § 2 u.SN, jeżeli zachodzą przesłanki wskazane w art. 89 § 1 u.SN, a zaskarżone orzeczenie wywołało nieodwracalne

skutki prawne, w szczególności jeżeli od dnia uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, a także jeżeli uchylenie orzeczenia naruszyłoby międzynarodowe zobowiązania Rzeczypospolitej Polskiej, Sąd Najwyższy ogranicza się do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa oraz wskazania okoliczności, z powodu których wydał takie rozstrzygnięcie, chyba że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN.

Wniesienie skargi nadzwyczajnej jest dopuszczalne po wyczerpaniu dostępnych środków zaskarżenia (art. 89 § 1 u.SN). Ustawa przewiduje ponadto ściśle określony krąg podmiotów uprawnionych do jej wniesienia (art. 89 § 2 u.SN).

Zgodnie z art. 504 § 2 k.p.c. (w brzmieniu obowiązującym w dniu wydania zaskarżonego nakazu), nakaz zapłaty, przeciwko któremu w całości lub w części nie wniesiono skutecznie sprzeciwu, ma skutki prawomocnego wyroku.

Zaskarżony nakaz zapłaty wydany przez Sąd Rejonowy w Bytomiu, wobec braku jego zaskarżenia i prawidłowe doręczenie odpisu nakazu pozwanemu uprawomocnił się, dlatego też nie przysługuje od niego żaden inny środek zaskarżenia (wyrok Sądu Najwyższego z 8 maja 2019 r., I NSNc 2/19). Stwierdzone to zostało zarządzeniem z 28 września 2007 r., w którym Sąd Rejonowy w Bytomiu wskazał, iż zaskarżony nakaz zapłaty jest prawomocny z dniem 27 września 2007 r.

Skarga nadzwyczajna w przedmiotowym postępowaniu wniesiona została przez legitymowany do tego podmiot, w terminie określonym ustawą.

Prokurator Generalny w pierwszej kolejności zarzucił zaskarżonemu orzeczeniu naruszenie konstytucyjnie chronionej godności człowieka wskazanej w art. 30 Konstytucji RP, jednakże poprzestał jedynie na sformułowaniu zarzutu i pominął jego uzasadnienie. Samo zaś wskazanie w skardze nadzwyczajnej przepisów prawa, którym sąd miał uchybić, bez stosownego uzasadnienia nie może zostać uznane za wystarczające (wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20) i w konsekwencji prowadzić musi do uznania podniesionego zarzutu za niezasadny.

Niezależnie od powyższego, wskazać należy, że w orzecznictwie Sądu Najwyższego odrzuca się upowszechniającą się tendencję, by jako naruszenie godności człowieka traktować każde niesprawiedliwe albo nawet tylko niesatysfakcjonujące zdarzenie. W przeciwnym razie konstytucyjnej ochronie godności człowieka grozi degradacja poprzez jej trywializację. Do naruszenia konstytucyjnie chronionej godności, którą należy odnosić do samego człowieczeństwa (a nie do potocznego użycia pojęcia godności) orzeczeniem sądowym mogłoby dojść w sytuacji zakwestionowania w tym orzeczeniu człowieczeństwa, a zatem chodzić musi o sytuacje rzeczywiście drastyczne i uprzedmiotawiające człowieka (wyrok Sądu Najwyższego z 28 października 2020 r., NSNc 22/20).

Zgodzić się jednak należy ze skarżącym, iż z racji przysługujących konsumentowi szczególnych gwarancji prawnych, określonych choćby w art. 76 Konstytucji RP, mających uchronić go przed nadużyciami ze strony przedsiębiorcy, będącego drugą stroną określonego stosunku umownego, Sąd Rejonowy powinien w analizowanej sprawie z urzędu ocenić, czy stosunek prawny, z którego wynika roszczenie objęte pozwem, nie ma charakteru konsumenckiego.

Do zaskarżonego nakazu zapłaty nie sporządzono uzasadnienia dlatego trudno jest stwierdzić wprost, aby sąd pod rozwagę poddał konsumencki charakter sprawy. Niemniej jednak, wydanie nakazu zapłaty z uchybieniami, które zostaną wykazane w dalsze części uzasadnienia, pozwala na przyjęcie, iż konsumencki charakter sprawy nie był brany pod uwagę przez Sąd. Również z okoliczności sprawy nie wynika, by dokonana przez pozwanego czynność prawna w postaci zawarcia z powodem umowy o pośrednictwo finansowe była związana z jego działalnością gospodarczą lub zawodową. W tych okolicznościach Sąd Najwyższy ocenił, iż skutek wydania spornego nakazu zapłaty doszło do uchybienia art. 76 Konstytucji RP.

W przypadku dochodzenia zapłaty na podstawie roszczeń wywodzonych z umowy zawartej z konsumentami Sąd miał obowiązek zbadać ważność i charakter postanowień zawartej przez strony umowy. W utrwalonym orzecznictwie Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej dotyczącym przepisów Dyrektywy Rady 93/13/EWG z dnia 5 kwietnia 1993 r. w sprawie nieuczciwych warunków

w umowach konsumenckich (Dz.Urz. UE L 1993, Nr 95, str. 29 z późn. zm.) wskazuje się, że sąd krajowy jest zobowiązany do zbadania z urzędu, czy dane warunki umowne, wchodzące w zakres stosowania Dyrektywy 93/13, mają nieuczciwy charakter – w wypadku zaś potwierdzenia takiego stanu rzeczy, sąd powinien z urzędu przywrócić równowagę między konsumentem a przedsiębiorcą, o ile posiada niezbędne ku temu informacje dotyczące stanu faktycznego i prawnego (wyroki Trybunału Sprawiedliwości Unii Europejskiej z: 13 września 2018 r., *Profi Credit Polska*, C-176/17; 21 grudnia 2016 r., *Gutiérrez Naranjo i in.*, C-154/15 i C-308/15; 21 kwietnia 2016 r., *Radlinger i Radlingerová*, C-377/14).

W świetle powyższego za zasadny należało uznać zarzut naruszenia zasady ochrony konsumenta wywodzonej z art. 76 Konstytucji RP, ale także zarzut naruszenia art. 22¹ k.c.

Sąd Najwyższy uwzględnił również zarzut naruszenia art. 359 § 2¹⁻²³ k.c. Zarówno w dacie zawarcia spornej umowy o pośrednictwo finansowe, jak i w dacie wydania zaskarżonego nakazu zapłaty w polskim porządku prawnym obowiązywały przepisy regulujące maksymalne dopuszczalne granice odsetek wynikających z czynności prawnych i odsetek za opóźnienie, które wprowadzone zostały z dniem 20 lutego 2006 r. Przepisy te, w brzmieniu relewanym dla okoliczności niniejszej sprawy, przewidywały, że maksymalna wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej nie może w stosunku rocznym przekraczać czterokrotności wysokości stopy kredytu lombardowego Narodowego Banku Polskiego (odsetki maksymalne). Jeżeli wysokość odsetek wynikających z czynności prawnej przekracza wysokość odsetek maksymalnych, należą się odsetki maksymalne. Podkreślić przy tym należy, że zgodnie z art. 359 § 2³ k.c. postanowienia umowne nie mogą wyłączać ani ograniczać przepisów o odsetkach maksymalnych. W takim przypadku stosuje się przepisy ustawy.

Wymaga podkreślenia, że w dacie zawarcia spornej umowy o pośrednictwo finansowe, zważywszy na wysokość stopy lombardowej, odsetki maksymalne wynosiły 24% w stosunku rocznym.

Przewidziane w spornej umowie oprocentowanie umowne kwoty głównej na poziomie 120% w skali miesiąca i 1460% w stosunku rocznym przeszło

60-krotnie przewyższało wskazaną wyżej wysokość obowiązujących wówczas odsetek maksymalnych. Pozwala to uznać, że przewidziane w umowie łączącej strony procesu oprocentowanie miało w istocie charakter lichwiarski. To zaś prowadzi do wniosku, że zasądzenie przez sąd rejonowy zaskarżonym nakazem zapłaty odsetek za opóźnienie na poziomie 120% w skali miesiąca stanowiło rażące naruszenie art. 359 § 2¹⁻² k.c.

Przechodząc do zarzutu naruszenia w sposób rażący prawa procesowego, tj. art. 499 § 1 pkt 1 i 2 k.p.c., art. 353¹ k.c. w zw. z art. 58 § 2 k.c., wskazać należy, że został on sporządzony w sposób wadliwy, uniemożliwiający Sądowi Najwyższemu jego rozpoznanie. Zgodnie z art. 95 pkt 1 u.SN w zakresie nieuregulowanym przepisami ustawy do skargi nadzwyczajnej, w tym postępowania w sprawie tej skargi, stosuje się w zakresie spraw cywilnych – przepisy ustawy z dnia 17 listopada 1964 r. – Kodeks postępowania cywilnego dotyczące skargi kasacyjnej, z wyłączeniem art. 398⁴ § 2 oraz art. 398⁹. Stosownie zaś do art. 398⁴ § 1 k.p.c., określającego wymagania konstrukcyjne skargi kasacyjnej, jako szczególnego środka odwoławczego, skarga kasacyjna powinna m.in. zawierać przytoczenie podstaw skargi kasacyjnej i ich uzasadnienie. Jednocześnie, zgodnie z utrwalonym orzecnictwem Sądu Najwyższego, obowiązek ten obejmuje wskazanie przepisu, który zdaniem skarżącego został naruszony, z oznaczeniem konkretnej jednostki redakcyjnej aktu normatywnego, czyli artykułu, a także, jeśli występują, pomniejszych jednostek redakcyjnych (z wielu zob.: wyrok Sądu Najwyższego z 9 marca 2022 r., I NKRS 14/22; postanowienia Sądu Najwyższego z: 29 maja 2019 r., II UK 217/18; 13 czerwca 2008 r., III CSK 104/08; 26 marca 1997 r., II CKN 63/97). Przytoczenie podstawy skargi kasacyjnej musi być precyzyjne, gdyż z uwagi na związanie sądu granicami podstaw skargi Sąd Najwyższy uwzględnia tylko te przepisy, które zostały wyraźnie wskazane w skardze kasacyjnej jako naruszone.

W związku z powyższym podkreślić należy, że na dzień wydawania zaskarżonego nakazu zapłaty art. 499 k.p.c. nie zawierał jakichkolwiek paragrafów, tylko punkty. Wskazanie nieistniejącego przepisu prawnego uniemożliwia zaś Sądowi Najwyższemu rozpoznanie zarzutu.

Stwierdzenie przez Sąd Najwyższy zasadności większości podniesionych w skardze nadzwyczajnej zarzutów otwiera drogę do badania spełnienia przesłanki ogólnej, o której mowa w art. 89 § 1 *in principio* u.SN.

Ogólna podstawa skargi nadzwyczajnej, jakkolwiek swą treścią częściowo nawiązuje do podstawy szczególnej, ujętej w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, to pełni jednak odmienną od niej funkcję. O ile wskazana przesłanka szczególna stanowi jedno z kryteriów, w świetle którego Sąd Najwyższy dokonuje oceny wadliwości zaskarżonego skargą nadzwyczajną prawomocnego orzeczenia, o tyle przesłanka ogólna określa warunek, którego zaistnienie otwiera drogę do usunięcia stwierdzonej wadliwości poprzez wyeliminowanie zaskarżonego orzeczenia z obrotu prawnego. Warunkiem tym jest konieczność zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego, urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej. Samo zatem zaistnienie przesłanki szczegółowej, również wskazanej w art. 89 § 1 pkt 1 u.SN, nie przesądza jeszcze o konieczności wyeliminowania z obrotu wadliwego orzeczenia (postanowienia Sądu Najwyższego z: 12 maja 2021 r., I NSNk 4/20; 16 czerwca 2021 r., I NSNc 164/20; wyrok Sądu Najwyższego z 23 czerwca 2022 r., I NSNc 567/21). Zasadność skargi nadzwyczajnej winna być oceniana przede wszystkim przez pryzmat celu tego środka kontroli konstytucyjności orzeczeń sądowych, wyrażonego w art. 89 § 1 *in principio* u.SN, a jest nim urzeczywistnienie stanu polegającego na zapewnieniu zgodności porządku prawnego, którego zaskarżone orzeczenie jest elementem, z art. 2 Konstytucji RP (wyroki Sądu Najwyższego z: 27 stycznia 2021 r., I NSNc 147/20; 23 czerwca 2022 r., I NSNc 567/21).

Zastrzeżenie w spornej umowie nadmiernych, rażąco wygórowanych odsetek umownych, a następnie wydanie nakazu zapłaty, w ocenie Sądu Najwyższego nie tylko naruszyło równowagę kontraktową, lecz także prowadziło do zaburzenia istniejących ówczesnie stosunków społecznych, tworząc uprawnienie godzące w poczucie społecznej sprawiedliwości, nieusprawiedliwione warunkami oraz niezgodne z zasadami słuszności, uczciwości (lojalności) i etycznego postępowania. Orzeczenie przez sąd rejonowy nakazem zapłaty rażąco wygórowanych odsetek naruszało także zdaniem Sądu Najwyższego zasadę zaufania obywatela do państwa i podważało jego bezpieczeństwo prawne

(wyroki Sądu Najwyższego z: 17 czerwca 2020 r., I NSNc 47/19; 22 czerwca 2022 r., I NSNc 592/21).

Powyższe Sąd Najwyższy ocenił jako przejaw rażącej wadliwości prawnej, zaistniałej w procesie sądowego stosowania prawa, co należy ocenić jako sprzeczne z poczuciem sprawiedliwości. Nie ulega wątpliwości, iż w przedmiotowej sprawie doszło do naruszenia zasady demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej w rozumieniu art. 89 § 1 *in principio* u.SN.

Niemniej jednak sformułowana we wstępie skargi nadzwyczajnej przez Prokuratora Generalnego przyczyna zapewnienia zgodności z zasadą demokratycznego państwa prawnego urzeczywistniającego zasady sprawiedliwości społecznej w kontekście zarzutów i uzasadnienia skargi nadzwyczajnej wskazuje na nieznaną pojęciu „nieuczciwych praktyk rynkowych”. Nie ulega wątpliwości, że z art. 76 Konstytucji RP wynika, iż władze publiczne chronią konsumentów, użytkowników i najemców przed działaniami zagrażającymi ich zdrowiu, prywatności i bezpieczeństwu oraz przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, zaś zakres tej ochrony określa ustawa. Realizację art. 76 Konstytucji RP na poziomie ustawowym zapewnia szereg aktów prawnych (np.: najnowsza ustawa z dnia 30 maja 2014 r. o prawach konsumenta; ustawa z dnia 16 lutego 2007 r. o ochronie konkurencji i konsumentów; ustawa z dnia 23 kwietnia 1964 r. Kodeks cywilny; ustawa z dnia 16 kwietnia 1993 r. o zwalczaniu nieuczciwej konkurencji, i wiele innych), przy czym nieuczciwym praktykom rynkowym poświęcono ustawę z dnia 23 sierpnia 2007 r. o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym (Dz.U. 2023, poz. 845). Zawiera ona zakaz stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych, definicję nieuczciwej praktyki rynkowej, listy nieuczciwych praktyk rynkowych itd. W powołanych przez siebie zarzutach skarżący nie wskazał co w jego ocenie stanowiło nieuczciwą praktykę rynkową stosowaną przez powoda, nie sformułował także żadnego zarzutu naruszenia przepisów ustawy o przeciwdziałaniu nieuczciwym praktykom rynkowym. Samo zaś naruszenie przepisów Kodeksu cywilnego czy też Kodeksu postępowania cywilnego nie stanowi od razu podstawy do formułowania zarzutu stosowania nieuczciwych praktyk rynkowych.

Ostatecznie powyższe nie wpływa jednak na wydane przez Sąd Najwyższy rozstrzygnięcie, skoro w sprawie zasadnie powołano naruszenie praw pozwanego jako konsumenta wynikających z Konstytucji RP. Jednakże bezrefleksyjne szafowanie przez podmiot profesjonalny pojęciem prawnym potencjalnie mogącym w innych sprawach posiadać doniosłość prawną rzutującą na ich rozstrzygnięcie wymagało stosownej uwagi.

Biorąc pod uwagę fakt, że skarga nadzwyczajna wniesiona została po upływie 5 lat od uprawomocnienia zaskarżonego nakazu zapłaty, niezbędne jest ustalenie, czy na przeszkodzie uwzględnieniu skargi i wydaniu rozstrzygnięcia, o którym mowa w art. 91 § 1 u.SN (uchylenie nakazu zapłaty) nie stoi art. 115 § 2 u.SN (wyrok Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 2024 r., II NSNc 298/23).

Z przytoczonego na wstępie rozważań art. 115 § 2 u.SN wynika, że w przypadku, gdy od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło 5 lat, to pomimo stwierdzenia zaistnienia przesłanek określonych w art. 89 § 1 u.SN, zasadą jest ograniczenie się przez Sąd Najwyższy do stwierdzenia wydania zaskarżonego orzeczenia z naruszeniem prawa. Odstąpienie od tej zasady wymaga wykazania, że zasady lub wolności i prawa człowieka i obywatela określone w Konstytucji RP przemawiają za wydaniem rozstrzygnięcia uchylającego zaskarżone orzeczenie (wyrok Sądu Najwyższego z 16 kwietnia 2024 r., II NSNc 298/23).

Przewidziana w art. 115 § 2 u.SN zasada braku możliwości uchylenia zaskarżonego orzeczenia, pomimo zaistnienia przesłanek określonych w art. 89 § 1 u.SN, stanowi jeden z instrumentów wyznaczających wąskie granice nadzwyczajnego środka zaskarżenia, jakim jest skarga nadzwyczajna, co zabezpiecza przed nadużywaniem tego środka. Nadużycia w tym zakresie mogłoby prowadzić bowiem do naruszenia prawa do sądu, obejmującego również ochronę prawomocnych orzeczeń. Z tego też powodu wyjątek przewidziany art. 115 § 2 u.SN nie może być interpretowany rozszerzająco (wyroki Sądu Najwyższego z: 23 czerwca 2021 r., I NSNc 144/21; 16 kwietnia 2024 r., II NSNc 298/23).

W poddanej pod osąd sprawie nie ulega wątpliwości, że od uprawomocnienia się zaskarżonego orzeczenia upłynęło więcej niż 5 lat. Nie ulega również wątpliwości, że doszło do naruszenia praw i wolności człowieka i obywatela określonych w Konstytucji RP. W szczególności podnoszona w skardze ochrona konsumenta jako strony strukturalnie słabszej w stosunkach prywatnoprawnych z przedsiębiorcą przed nieuczciwymi praktykami rynkowymi, przemawia za wydaniem orzeczenia, o jakim mowa w art. 91 § 1 u.SN. Jednocześnie, w ocenie Sądu Najwyższego, wykreowana zaskarżonym nakazem zapłaty sytuacja prawna – związana z nakazaniem pozwanemu zapłaty dochodzonej kwoty tytułem odsetek – jest możliwa do weryfikacji i odwrócenia, nie prowadząc jednocześnie do nieprzewidywalnych skutków materialnoprawnych wynikających np. z dynamiki obrotu cywilnoprawnego (wyrok Sądu Najwyższego z 27 listopada 2024 r., II NSNc 463/23).

Mając powyższe na uwadze, Sąd Najwyższy, na podstawie art. 91 § 1 u.SN, orzekł jak w punkcie I. sentencji wyroku.

Jednocześnie, na podstawie art. 398¹⁸ k.p.c. w zw. z art. 95 pkt 1 u.SN Sąd Najwyższy zniósł wzajemnie między stronami koszty postępowania wywołanego wniesieniem skargi nadzwyczajnej.

[SOP]

[a.ł.]